

Faktorer som påvirker overgang fra høyere utdanning til arbeid

Universell Trondheim 2015

Sissel Horghagen, PhD, OT Reg, Malin Eerola, MS, OT Reg, Eva Magnus, PhD, OT Reg

**SØR-TRØNDELAG
UNIVERSITY COLLEGE**

Vårt spørsmål

Hvilke faktorer påvirker overgangen fra høyere utdanning og til arbeid for personer med funksjonsnedsettelse?

**SØR-TRØNDELAG
UNIVERSITY COLLEGE**

Introduksjon

- Lik rett til arbeid for personer med funksjonsnedsettelse er en politisk visjon i Norge og i andre land (Arbeids-og sosialdep., 2001; European commission, 2010).
- Høyere utdanning er den sterkeste predikator for å komme inn i arbeidsmarkedet (Molden, Wendelberg & Tøssebro, 2009).
- Mennesker med funksjonsnedsettelser er fortsatt under-representert i høyere utdanning (Kittelsaa, Wik, Tøssebro, 2015), og i arbeidslivet ifht gjennomsnittet i OECD (Tøssebro, 2012)
- Overgangen fra utdanning til arbeid er en kritisk faktor for stabil deltagelse i arbeidslivet (Velde, 2000).

Utfordringene er avdekket og mange initiativ er tatt for å bedre på dette.

- Stortingsmelding 40 (2002-2003)
- Universell
- Universitets- og høgskoleloven, 2005
- Diskriminerings- og likestillingsloven, 2008
- etc

Tidligere forskning om faktorer som påvirker overganger i arbeidslivet generelt (men ikke særskilt knyttet til høyere utdanning)

- Relasjonen til arbeidsgiver og kollegaer
- Søkeprosesser
- Arbeidsoppgaver (Anvik et al., 2007; Legard, 2013).

Metode

Nettbasert kvantitativ og kvalitativ spørreundersøkelse

688 ergoterapeuter

May-July 2014

N=49

- Målgruppe: Ergoterapeuter med funksjonsnedsettelse
- Inklusjonskriterier: Ergoterapeuter som er uteksaminert fra 2007-2014 og som har en funksjonsnedsettelse.
- Spørreskjemaet utarbeidet ved Brunel University og verifisert av Trinity college

Demografi

Flertallet var kvinner i alderen 25-34 år som er utdannet i løpet av de siste tre årene.

68% arbeider i kommuner

16 % i spesialisthelsetjeneste

10% i private organisasjoner

2% på NAV, attføringsbedrift, treningscenter.

86% har en usynlig funksjonsnedsettelse

12% har en synlig funksjonsnedsettelse

2% har begge deler

Funksjonsnedsettelse: bevegelsesvansker, synlig fysisk funksjonsnedsettelse, nedsatt utholdenhet, nedsatt syn og hørsel, psykiske lidelser, dysleksi, migrene, kroniske sykdommer (diabetes, revmatisme, ME, mage, tarmsykdommer og smerteproblematikk).

Funksjonsnedsettelse og overgang

Meget vanskelig overgang 18%

Vanskelig 27%

Delvis vanskelig 16%

Lett overgang 39%

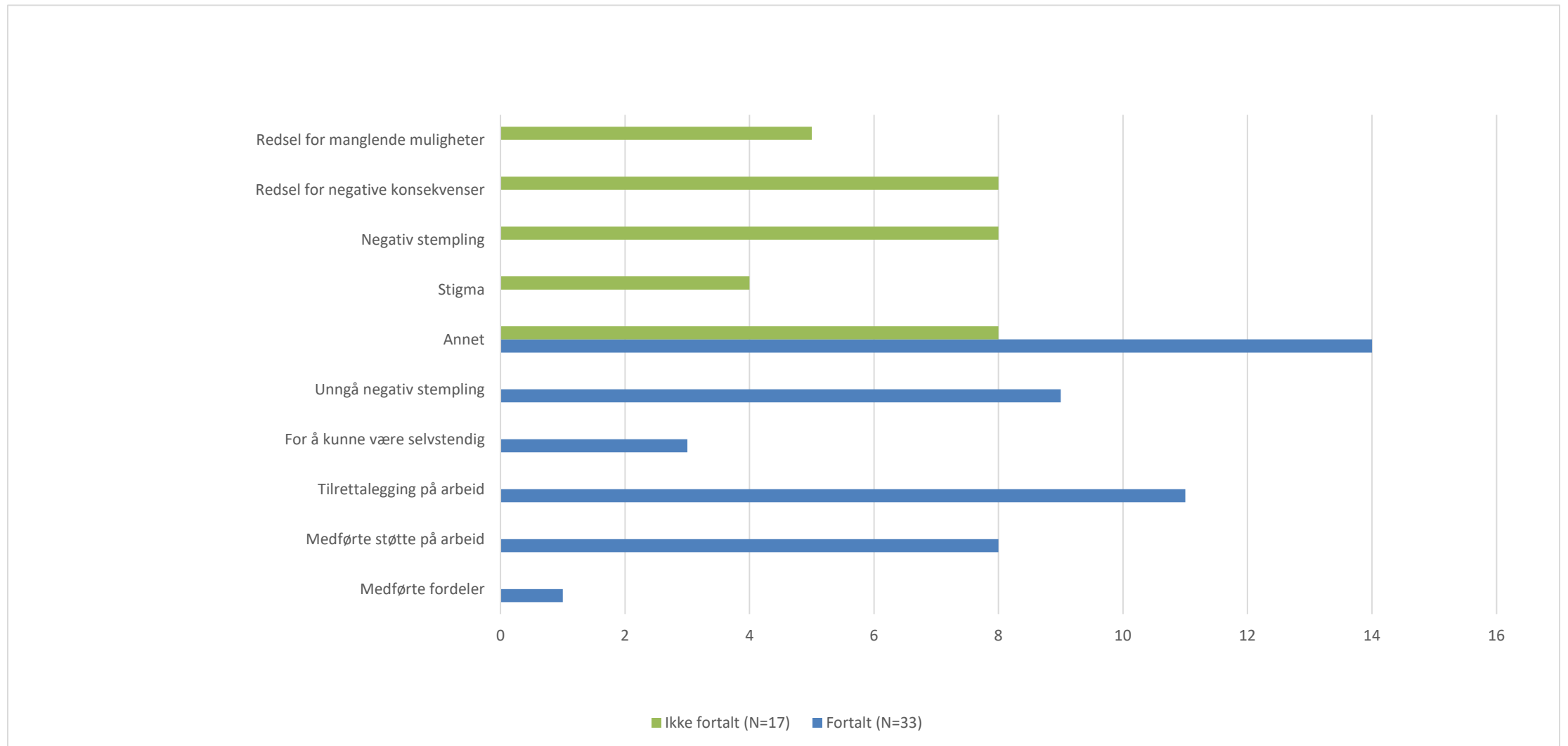
Faktorer som påvirker overgangen

- Åpenhet om funksjonsnedsettelse
- Tid hos arbeidsgiver
- Tilgang på tiltak / tjenester på arbeidsplassen
- Holdninger på arbeidsplassen fra leder og kollegaer

Åpenhet om funksjonsnedsettelse

- Et flertall hadde fortalt arbeidsgiver at de hadde en funksjonsnedsettelse
- Allikevel er det flere som trekker fram redsel over negative konsekvenser ved å fortelle, redd for å bli sett på som lat, som et problem, usikkerhet over om de blir vurdert på lik linje med andre, og ikke få mulighet for videre arbeid og fast ansettelse.
- Tidspunkt for å fortelle: Få beskrev funksjonsnedsettelsen i arbeidssøknaden.
- Andre argumenterer med viktigheten av ærlighet og det å skape forståelse for sin situasjon. Dette innebærer en ønske om en åpen dialog om f.eks varierende dagsform.

Begrunnelser for å fortelle om egen funksjonsnedsettelse eller ikke

sitat

Det var viktig for meg å ikke så tvil rundt min dyktighet som fagperson, eller fremstå som et offer. Det er stor forskjell her mellom hva man forteller til sine kollegaer og hva man sier til sin arbeidsleder. Jeg mener det er viktigere å være åpen og ærlig med sin arbeidsleder, og så må man vurdere hva man sier til sine kollegaer. Dette for å unngå å bli behandlet som en bruker/pasient som trenger å bli fikset på. Men også for å verne om privatlivet, og ikke si noe som vil slå tilbake på en selv.

Tid hos arbeidsgiver

- Majoriteten hadde arbeidet mindre enn 2 år.
- Mange har vikariat
- Overgangen vurderes lettere av de som har vært lengre i arbeid
- De som har arbeidet kortest har oftere gjort egne tilpasninger istedenfor å be arbeidsgiver om tilpasninger
- De som har arbeidet lengst har bedt om flere tilpasninger enn de som har arbeidet i kort tid

Tiltak og strategier

- Halvparten oppgir at det finnes tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne på arbeidsplassen.
- 40 % benyttet seg av dem.
- Tiltakene gjør overgangen lettere.
- Fysiske tiltak som beskrives er: tilrettelegging av kontorarbeidsplass, som hev- og senkbart bord, kontorstol, skriveprogram på PC, underarmstøtte og lys.
- Egne tiltak: Planlegge og være bevisst på det en gjør i arbeidshverdagen: energiøkonomisering, balanse mellom aktivitet og hvile på arbeidsplassen, fleksible arbeidstider, hjemmekontor, ha oversikt over arbeidsoppgaver, ligge litt i forkant og å snakke med kollegaer, veiledning og bedriftshelsetjeneste.
- Noen har ikke bedt om hjelp, fordi de har et vikariat og er redde for at dette kan påvirke muligheter for fast ansettelse.

sitat

Jeg har noen angstdempende medisiner jeg kan ta ved behov. Som oftest benytter jeg meg ikke av dem, men har dem til enhver tid på meg, i bukselommen eller lignende. Som en slags trygghet.

Holdninger på arbeidsplassen

- Informantene beskriver en generell positiv opplevelse av holdningene de møter fra ledere og kollegaer.
- Seks av ti opplever leder som støttende
- Syv av ti opplever kollegaer som støttende.
- Det er en sammenheng mellom støttende leder/kollegaer og en positiv opplevelse av overgangen til arbeid.

sitat

*Arbeidslederen ønsket å fortelle kort om det til alle mine kollegaer bare dager etter at jeg startet i jobben, for å unngå snakk og misforståelser i korridoren blant kollegaer.
Jeg er ennå ikke sikker på om det var en god beslutning.*

Konklusjon

- Resultatene viser at holdninger informantene møter fra leder og kollega, samt tilgang på tilrettelegging, er faktorer som har en positiv påvirkning på hvordan de vurderer overgangen.
- Samtidig er valg om åpenhet om funksjonsnedsettelsen og strategier for å håndtere arbeidet noe som skaper usikkerhet om egen arbeidsdeltakelse for den enkelte. Studien viser hvordan informantene velger ulike strategier for å tilpasse seg arbeidslivet.
- Både høyere utdanning, arbeidsgivere og arbeidstakere har en vei å gå for å kunne si at en relasjonell forståelse av funksjonshemming praktiseres.
- Vi har fortsatt en vei å gå for at alle personer med nedsatt funksjonsevne skal oppleve å være trygge, og være ønsket og verdsatt i arbeidslivet.

Avsluttende sitat

Vet ikke hvordan det vil bli mottatt eller forstått. Synes det er vanskelig å sette ord på utfordringene. Stillingen er krevende, jobber i team der alle må bidra i en stressende hverdag. Føler på redsel for stempling, nederlag, at jeg ikke strekker til eller at jeg blir bedt om å finne meg en annen jobb. Ønsker ikke å være en belastning for teamet slik at andre må ta oppgaver og ta mye hensyn til meg, noe som er slitsomt for omgivelsene

- Atkinson, K. and Hutchinson, J.O. (2012) 'Transition from higher education to National Health Service for visually impaired physiotherapists: An interpretative phenomenological exploration', *British Journal of Visual Impairment*, 31 (1), pp. 32-46.
- Beagan, B. L. and Chacala, A. (2012) 'Culture and diversity among occupational therapists in Ireland: when the therapist is the 'diverse' one', *BJOT*, 75 (3), pp. 144-151.
- Bevan, J. (2014) 'Disabled occupational therapists – asset, liability ... or 'watering down' the profession?', *Disability and Society*, 29 (4), pp. 583–596.
- Chacala, A., McCormack, C., Collins, B. and Beagan, B. L. (2013) "'My view that disability is okay sometimes clashes": experiences of two disabled occupational therapists', *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, Early Online, pp. 1–9.
- Department of Health (DoH) (2000) 'Looking Beyond Labels: Widening the employment opportunities for disabled people in the new NHS'. London: DoH.
- Dewson, S., Williams, C., Aston, J., Carta, E., Willison, R. and Martin, R. (2009) 'Research and analysis: Organisations' responses to the Disability Discrimination Act - 2009 study (RR685)'. London: *Department for Work and Pensions*, [Online]. Available at: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/194280/685summ.pdf (Accessed 20 January 2014).
- Georgiou, C.E., Espahbodi, S. and De Souza, L.H. (2013) 'Preparing for the world of work: an exploratory study of disabled students' experiences of work placement', *Journal of Education and Work*, 5 (25), pp.523-536.
- Gillies, J. (2012) 'University graduates with a disability: The transition to the workforce', *Disability Studies Quarterly*, 32 (3), pp. 1-15.
- Kim, M. M. and Williams, B. C. (2012) 'Lived employment experiences of college students and graduates with physical disabilities in the United States', *Disability and Society*, 27 (6), pp. 837-852.
- Lewthwaite, S. (2014) 'Funding cuts to disabled students will hit some universities hard', *The Guardian*, 1 July [Online]. Available at: http://www.theguardian.com/higher-education-network/blog/2014/jul/01/universities-should-be-worried-funding-cuts-disabled-students?CMP=tw_t_gu (Accessed: 2 July 2014).
- Lucas, H. (2008) 'Transition to work for disabled students: Careers support in higher education: Report'. London: Equality Challenge Unit.
- Matt, S.B. (2008) 'Nurses with disabilities: Self-reported experiences as hospital employees'. *Qualitative Health Research*, 18 (11), pp. 1524-1535.
- Morris, D. and Turnbull, P. (2007) 'A survey-based exploration of the impact of dyslexia on career progression of UK registered nurses', *Journal of Nursing Management*, 15, pp.97-106.
- Newton, R., Ormerod, M. and Thomas, P. (2007) 'Disabled people's experiences in the workplace environment in England', *Equal Opportunities International*, 26 (6), pp. 610-623.
- Office for National Statistics (ONS) (2011) 'People with disabilities in the labour market', *Office for National Statistics* [Online]. Available at: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/lmac/people-with-disabilities-in-the-labour-market/2011/index.html> (Accessed 27 February 2014).
- Perren, K., Roberts, S., Stafford, B. and Hirsch, D. (2013) Evaluation of the Implementation of the Equality Act 2010: Report 1 - Organisational Approaches to Equality. London: Government Equalities Office, [Online]. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/evaluation-of-the-implementation-of-the-equality-act-2010> (Accessed 30 June 2014).
- Piggott, L. and Houghton, A.M. (2007) 'Transition experiences of disabled young people', *International Journal of Lifelong Education*, 26 (5), pp. 573-587.
- Roulstone, A. and Gradwell, L. (2004) *Proceedings of the 3rd annual national disability authority disability research conference: Thriving and surviving at work: Disabled peoples' employment strategies*. Dublin: National Disability Authority.
- Shier, M., Graham, J. R. and Jones, M. E. (2009) 'Barriers to employment as experienced by disabled people: A qualitative analysis in Calgary and Regina, Canada', *Disability and Society*, 24 (1), pp.63-75.
- Stanley, N., Ridley, J., Harris J. and Manthorpe, J. (2011) 'Disclosing disability in the context of professional regulation: a qualitative UK study', *Disability and Society*, 26 (1), pp.19-35.
- Sue, V. M. and Ritter, L. A. (2007) *Conducting Online Survey*. London: Sage Publications.
- The National Archives (2013) *Equality Act 2010*. Available at: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/part/2> (Accessed 17th October 2013).
- Tunnah, E. and Leacy, A. (2013). 'What happens next? Ten years on', *Association of Graduate Careers Advisory Services (AGCAS) Disability Task Group*, pp.1-20.
- Vaismoradi, M., Turunen, H. and Bondas, T. (2013) 'Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study', *Nursing and Health Sciences*, 15, pp. 398–405.
- Velde, B. P. (2000) 'The experience of being an occupational therapist with a disability', *The American Journal of Occupational Therapy*, 54 (2), pp. 183-188.